

Cuira, ils 5 d'avrigl 2022

Communicaziun a las medias

La Lia Rumantscha pretenda sustegn per l'instrucziun da rumantsch en la diaspora

Posiziun davart la revisiun parziala da l'Ordinaziun da linguas

En sia posiziun davart la revisiun parziala da l'Ordinaziun davart las linguas naziunalas e la chapientscha tranter las cuminzanzas linguisticas (Ordinaziun da linguas) sustegna la Lia Rumantscha che las linguas naziunalas duain vegnir promovidas pli fitg en il rom da l'instrucziun. Ella pretenda sustegns finansials als chantuns per financiar l'instrucziun da rumantsch e da talian ordaifer lur territori linguistic. En l'incumbensa a l'agentura Movetia duai vegnir francà ch'ella stoppia porscher activitads en tut las regions linguisticas.

La promoziun da las linguas naziunalas en l'instrucziun na duai betg sulettamain succeder en ina segunda e terza, mabain er ina quarta lingua naziunala, concretamain per il rumantsch er ordaifer il chantun Grischun. En quest connex fa la Lia Rumantscha attent a ses project «Rumantsch a distanza» che pussibilescha dad emprender rumantsch a scolaras e scolars dals stgalims secundars I e II en Svizra e quai independentamain da lur lieu da scola.

Ultra dal sustegn per concepts e meds d'emprender duai la finanziaziun da l'instrucziun vegnir considerata pli fitg. A Turitg datti dapi l'onn 2014 curs da rumantsch per uffants da la scola populara. Quels s'orienteschan al model da l'instrucziun en la lingua e cultura da la patria (HSK). L'instrucziun dal tip HSK vegn per ordinari finanziada dals pajais d'origin. Per il rumantsch na datti betg la pussaivladad da dumandar ina retroterra a l'exteriur per sustegn. La Lia Rumantscha è perquai da l'avis che la Confederaziun stoppia surpigliar parzialmain la responsabladad en questa dumonda. Cun las contribuziuns finansialas da l'Uffizi federal da cultura èsi actualmain garantì ch'ìls curs pon cuntinuar. I manca dentant ina perspectiva a lunga vista per questa purschida ch'ìns ha pudì etablir mo grazia a lavur intensiva. En vista al giavisch da fundar ulteriuras purschidas pretenda la Lia Rumantscha che l'ordinaziun vegnia cumplettada cun ina determinaziun che lubescha a la Confederaziun da conceder sustegns finansials als chantuns per financiar l'instrucziun da rumantsch e da talian ordaifer lur territori linguistic.

Il motiv principal per la revisiun parziala da l'ordinaziun è la reglamentaziun per ils sustegns finansials a l'agentura Movetia, purtada da la Fundaziun svizra per la promoziun dal barat e da la mobilitad. Tenor il rapport explicativ sto Movetia esser activa en tut las regions linguisticas. La Lia Rumantscha propona da precisar l'ordinaziun en il senn dal rapport explicativ.

En l'emprima part da l'ordinaziun, quella che tracta las linguas uffizialas, na prevesa il Cussegl federal naginas midadas. Tenor la Lia Rumantscha èsi dentant urgentamain necessari da meglierar l'applicaziun da las prescripziuns a favur d'in diever consequent dal rumantsch sco lingua parzialmain uffiziala da la

Lia Rumantscha

Confederaziun. Ils champs d'applicaziun dal rumantsch ston vegnir repassads e cumplettads. Quai vala p.ex. per campagnas cun in'irradiaziun naziunala. Organisaziuns ed instituziuns activas sin plaun naziunal che prestan servetschs linguistics en las linguas naziunalas e retschaivan sustegns finanzials da la Confederaziun ston tenor la Lia Rumantscha vegnir obligadas da resguardar er il rumantsch.